

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Boeken

Spreken en/of (even) slikken

Bespreking van

Fredric N. Busch & Larry S. Sandberg (2007). *Psychotherapy and medication — The challenge of integration*. New York: The Analytic Press. ISBN 978 0 88163 451 8, 177 pp., £22,50

WOUTER KEIRSE

Busch en Sandberg vertrekken in *Psychotherapy and medication* vanuit de bevinding dat het gebruik van psychofarmaca in combinatie met psychodynamische therapie of psychoanalyse gedurende de laatste twee decennia is verschoven van een rareiteit naar een meer gangbare praktijk. Hand in hand met deze verschuiving zijn de attitudes ten opzichte van het psychofarmacagebruik aan het veranderen, waarbij een medicamenteuze interventie niet langer alleen als verstorend of als laatste toevlucht wordt gezien, maar ook als een waardevol hulpmiddel. De opzet van Busch en Sandberg is psychoanalytici te informeren over hoe ze theoretisch, klinisch en technisch kunnen werken met medicatie binnen de context van een psychoanalyse of een psychodynamische therapie.

Het boek beslaat negen hoofdstukken. In de eerste twee wordt het onderwerp in kaart gebracht. Onderzoeksgegevens worden aangehaald die wijzen op het veranderende gebruik van psychofarmaca binnen het psychodynamische of analytische kader. Er wordt onderzocht welke factoren ten grondslag liggen aan deze verschuiving. De valkuilen, voor- en nadelen van de gecombineerde behandeling worden bespro-

ken. Tot slot wordt een theoretische basis voor gecombineerde behandeling uitgewerkt. Om hun theorie te illustreren doen de auteurs een beroep op een metafoor van Gabbard, die de spanning tussen psychologische en biologische oorzaken van psychische ervaringen vergelijkt met de spanning tussen een magneet en metaalvijsel. Deze metafoor illustreert hoe een biologische kwetsbaarheid kan functioneren als een magneet voor het ontstaan van een psychische ervaring. De fenomenologische expressie van essentiële conflicten komt tot uiting via de expressie van de biologische kwetsbaarheid. Medicatie is nodig om psychotherapie of analyse mogelijk te maken. Omgekeerd kan een primair psychologisch conflict functioneren als een magneet die een biologische kwetsbaarheid activeert om expressie te vinden. Psychotherapie of analyse is dan aangewezen, al dan niet aangevuld met medicatie.

Als de kaart getekend is, wordt in de volgende zeven hoofdstukken van het boek dieper ingegaan op wat de verschuiving betekent voor de klinische praktijk. Het conflictbeladen en moeilijk te benaderen onderwerp wordt helder behandeld aan de hand van fundamentele vragen, en rijkelijk geïllustreerd met klinische vignettes die recht doen aan de complexiteit van de klinische praktijk. Ik geef u een aantal voorbeelden. Hoe kan medicatie worden geïntroduceerd, zeker wanneer een analysant midden in een proces zit waarbij de overdracht en de tegenoverdracht volop ten tonele zijn en *enactment* om de hoek piept? Wat betekent de introductie van medicatie voor de analytische positie? Welke meerwaarde voor het analytische proces ligt verborgen in het onderzoeken van de betekenissen van het voorschrijfgedrag? Wat zijn klinische voordelen van een gecombineerde behandeling? Wat is de impact van discussies over

medicatie op de rol van de analyticus en hoe moet men zich hiertegenover opstellen? Als de analyticus ook psychiater is, moet hij dan zelf het medicamenteuze beleid in handen nemen of kan hij dit beter uitbesteden? Als het voorschrijven van medicatie wordt uitbesteed aan een (andere) arts, aan wie dan, en hoe moet de onderlinge verhouding zijn? Hoe kan kennis van de dynamieken bij angst- en depressieve stoornissen helpen in het hanteren van een gecombineerde behandeling? Hoe kan een gecombineerde behandeling worden gehanteerd bij complexe problematiek? Over al deze vragen wordt op een diepgaande, genuanceerde en heldere manier nagedacht en in dit opzicht is het boek uniek in zijn opzet.

Wat ik echter mis, is een scherper onderscheid tussen psychodynamische psychotherapie en psychoanalyse. De auteurs zijn zich nochtans bewust van dit onderscheid, aangezien ze er vijftien regels aan wijden. Echter verder in het boek worden de woorden 'analyticus' en 'psychotherapeut' een beetje te inwisselbaar neergeschreven. Als een psychodynamisch therapeut medicatie introduceert, is dit van geheel andere aard dan wanneer een psychoanalyticus dit doet. Het voorschrijven van medicatie houdt altijd de impliciete boodschap in dat er een psychiatrische stoornis is die niet primair psychologisch van aard is, iets wat niet kan worden gedragen of geïntegreerd, laat staan besproken. Psychodynamische psychotherapie maakt gebruik van de rijkdom van het analytische gedachtegoed, maar is geen psychoanalyse. Als de focus van de psychoanalyse het onbewuste of anders het ongekende in onszelf is (Calich & Hinz 2007), dan is de vraag wat de impact is van voorschrijfgedrag op het onbewuste fantasieleven, onbewuste conflicten, onbewuste geïnternaliseerde objectrelaties. Welke iatrogene angsten kunnen worden gemobiliseerd als de analyticus kan wisselen van stoel bij eenzelfde analysant? Die enkele bedenkingen daargelaten, heb ik dit boek graag gelezen en kan ik

het warm aanbevelen aan psychiaters en psychotherapeuten en meer specifiek aan psychoanalytici die worstelen met de toenemende dominantie van de psychofarmaca, medicalisering/psychiatisering van het psychisch lijden en met de psychiater in zichzelf. Ook voor psychotherapeuten en psychiaters in opleiding is dit boek een aanrader. Ik had het graag een paar jaar eerder gelezen. Busch en Sandberg hebben met het schrijven van hun boek alleszins een belangrijk debat op gang gebracht, dat vooral veel vragen oproept, een open geest en veel luisterbereidheid nodig heeft (Press 2008). Wat meer kan een psychoanalyticus zich wensen?

Literatuur

- CALICH, J.C. & HINZ, H. (2007). *The unconscious: further reflections*. Londen: International Psychoanalytical Association.
 PRESS, M. (2008). The uses of medications in psychoanalysis: what we know, what is uncertain. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 56, 949-955.

Is er (geen) interactie tijdens de (re)constructie?

Bespreking van

- Domenico Chianese (2007). *Constructions and the analytic field — History, scenes and destiny*. The New Library of Psychoanalysis. Londen/New York: Routledge.
 ISBN 978 0 415 38404 9, 248 pp., £22,99

JOS DE VOGELAER

Constructions and the analytic field onderzoekt op grond van de relatie tussen psychoanalyse, geschiedenis en literatuur, of de psychoanalyse een historische dan wel een narratieve constructiemethode is. Daarbij is voor Chianese de eerste term de analysant die associërend het verdrongene (re)construeert, de tweede term de